

Vasile Ilica, *FÂNTÂNA ALBĂ. O MĂRTURIE DE SÂNGE. ISTORIE. AMINTIRI. MĂRTURII*, Editura Imprimeriei de Vest, Oradea, 1999, 320 pagini

Veteran de război, originar de lângă Storojineț, fost ofițer, apoi devenit constructor, Vasile Ilica s-a refugiat în 1944 în interiorul țării și s-a stabilit la Oradea. Ideea de-a scrie o carte despre masacrul de la Fântâna Albă, din 1 aprilie 1941, l-a urmărit toată viața, dar a devenit posibilă după prăbușirea URSS. Nefiind istoric, el s-a documentat temeinic, ca un istoric. A făcut zeci de deplasări în nordul Bucovinei. A cercetat arhivele și presa vremii. A stat de vorbă cu supraviețuitorii genocidului, cu urmașii și rudele acestora. A adunat date, fapte, informații. Le-a confruntat, verificat și organizat într-o carte scrisă “în memoria miilor de victime ale stalinismului din nordul Bucovinei” și dedicată “tinerei generații și celor care ne vor urma”. Cartea a fost prefăcută de acad. Grigore Bostan, de la Universitatea din Cernăuți și a primit referat de publicare de la Alexandru Duțu, doctor în istorie, cercetător la Institutul de Studii Politice de Apărare și Istorie Militară, București.

Autorul ne introduce, mai întâi, în istoria relațiilor româno-sovietice, între anii 1918-1940, unde, dincolo de fapte istorice deja cunoscute, aflăm opinia realistă, dureros de tristă a unui bucovinean despre greșelile guvernanților români în ajunul și în timpul prăbușirii granițelor legitime ale țării, dar și după aceea, până în zilele noastre.

Zguduitoare și acuzatoare sunt (în capitolul al II-lea), mărturiile despre “eliberarea” nordului Bucovinei, instalarea administrației sovietice, măsurile economice, politice, culturale adoptate, contrastul între vorbe și fapte, obligațiile draconice impuse, încât, bietul țăran, deși atât de tolerant și răbdător “a ajuns la concluzia tragică, implacabilă, că trebuie să-și părăsească aceste locuri”. Hotărârea de-a pleca în interiorul României au luat-o numeroși locuitori din satele Ropcea, Iordânești, Pătrăuții de Sus și de Jos, Cupca, Ciudei, Corcești, Carapciu, Suceveni, Prisăcăreni. Cei hotărâți să plece declarau: “așa cum au plecat nemții și polonezii din Bucovina, de ce să n-aibă dreptul să plece și românii?” deși - adăugăm noi - românii erau singurii autohtoni. Cei 2.500-3.000 de oameni, cu cruci, prapore de la bisericile sătești au fost încurajați și de către unii ofițeri sovietici, care declarau: “Ce, vă ține cineva cu forța? Dacă voiți să plecați în altă parte, cine vă ține?”

În fapt, soldații și ofițerii sovietici i-au așteptat la marginea opusă a pădurii, la Fântâna Albă, unde au pregătit în taină gropile comune și șanțurile pentru amplasarea mitralierelor. Și când au apărut coloanele de români, în fapt de seară, au deschis focul asupra lor. “Erau acolo, scrie autorul, familii întregi, părinți, copii, băieți și fete, ce se țineau unii de alții: dacă unul era rănit și cădea, ceilalți nu plecau, voiau să-l ajute, să-l scoată cumva, din iadul în care căzuse”. Însă “cei care scăpau teferi și fugeau în pădure, au dat peste ostași călări, care trăgeau cu automatele după ei, ca după iepuri”.

Cercetând cu atenție, pe bază de anchete și mărturii (în capitolul al III-lea), autorul ajunge la concluzia că au căzut atunci, în seara de 1 aprilie 1941, peste 200 de oameni; dar în zilele ce au urmat, supravieșuitoarii au fost pur și simplu “vânați” și numărul victimelor a ajuns la 1.526, așa cum rezultă din listele morților înscrși pe troițele ce s-au ridicat în majoritatea satelor enumerate. Dar, în cele în care nu s-au ridicat încă troițe, câți mai sunt?

În *ecouri peste timp* (capitolul IV), autorul selectează poeme închinatelor celor căzuți la Fântâna Albă, versuri semnate de Grigore Bostan, Ion Cozmei, Vasile Bâcu, Nicolae Șapcă, Valeriu Zmoșu, Dragoș Tochiță etc. Autorul recomandă confrăților și urmașilor să continue investigațiile, să completeze informațiile, să comemoreze periodic evenimentele de la 1 aprilie 1941.

Cartea despre Katyn-ul românesc din nordul Bucovinei este scrisă cu penița muiată în sânge. Ea se adaugă paginilor zguduitoare scrise de alți bucovineni: Anița Nandriș-Cudla, George Nimigeanu, Ilie Popescu și Ion Cozmei etc., despre sălbăticia și crimele săvârșite din ordinul conducătorilor imperiului vecin.

Mihai Iacobescu